

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

Participatie- en communicatieplan kernenergie

Deel I

Strategische aanpak

Opgesteld door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat en het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

d.d. 31-05-2023

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Context en introductie van de drie besluitvormingstrajecten	4
2.1	Waarom kernenergie?	4
2.2	Politieke besluiten vormen het uitgangspunt	4
2.3	Introductie van de drie trajecten	4
2.3.1	Nieuwbouw van twee kerncentrales	4
2.3.2	Bedrijfsduurverlenging Kerncentrale Borssele	5
2.3.3	Actualisatie van het Nationaal Programma Radioactief Afval (NPRA)	5
2.4	Gerelateerde beleidsprogramma's en onderzoek Rli	6
3	Uitgangspunten	8
3.1	Burgerbetrokkenheid in de energietransitie	8
3.2	Uitgangspunten voor communicatie	8
3.3	Toelichting wettelijke (inspraak)procedures	8
3.4	Integraliteit andere projecten dan kernenergie	9
4	Doelen van participatie en communicatie	10
5	Niveaus en onderwerpen van participatie	11
5.1	Schaalniveaus	11
5.2	Onderwerpen in participatie	11
6	Wie wordt betrokken?	13
6.1	Partijen met een verantwoordelijkheid	13
6.2	Partijen met een belang	13
7	Aanpak en middelen	15
7.1	Communicatie	15
7.2	Participatie	15
7.3	Wettelijke inspraak	16
7.4	Wat gebeurt er met de uitkomsten van de participatie in de inspraakprocedure?	16
7.5	Samenvatting	16
8	Rol- en taakverdeling tussen overheden	17
8.1	Rolverdeling voor participatie en communicatie	17
8.2	Formele inspraak	17
8.3	Dubbelrol	17
8.4	Participatie- en communicatieplan gemeente en provincie	17
9	Verantwoording	18

1 Inleiding

Op weg naar een klimaatneutraal Nederland in uiterlijk 2050 heeft het kabinet de ambitie om de productie van elektriciteit in Nederland uiterlijk in 2035 CO₂-neutraal te maken. Het kabinet ziet hierin een rol weggelegd voor kernenergie. In het coalitieakkoord¹ heeft het kabinet daarom afgesproken:

- om in te zetten op de voorbereiding van de bouw van twee nieuwe kerncentrales in Nederland (nieuwbouw);
- de kerncentrale die in Borssele staat langer dan tot 2033 open te houden, mits dit veilig kan (bedrijfsduurverlenging);
- te zorgen voor een veilige, permanente opslag van kernafval (actualisatie van het Nationaal Programma Radioactief Afval (NPRO)).

Bij de ontwikkelingen op het gebied van kernenergie is betrokkenheid van inwoners, stakeholders en andere geïnteresseerden erg belangrijk. Daarom heeft het Rijk dit participatie- en communicatieplan opgesteld. Het doel van participatie en communicatie is niet om tegenstanders van kernenergie te overtuigen van de nut en noodzaak van kernenergie. Maar wel om de keuzes van het kabinet toe te lichten, inzicht te bieden in de verschillende trajecten, belanghebbenden zoveel mogelijk te betrekken in de besluitvorming en te horen en begrijpen wat er in Nederland belangrijk wordt gevonden.

In dit plan beschrijft de Rijksoverheid hoe zij de communicatie en participatie in deze drie besluitvormingstrajecten wil inrichten. Het beschrijft hoe en wanneer geïnteresseerden geïnformeerd zullen worden en hoe men kan participeren in de besluitvorming. Het beschrijft welke keuzes al vastliggen, welke keuzes nog gemaakt moeten worden en hoe men daarover kan meedenken. Dit participatie- en communicatieplan is gebaseerd op de kabinetsvisie 'burgerbetrokkenheid bij de energietransitie' dat op 17 mei 2023 is gepubliceerd².

Eén maatschappelijk vraagstuk; drie verschillende trajecten

In dit plan wordt uitgegaan dat het kernenergievraagstuk maatschappelijk gezien één geheel is. Daarom is er één overkoepelend participatie- en communicatieplan opgesteld. Echter onderscheiden we daarin drie verschillende besluitvormingstrajecten: de nieuwbouw van twee kerncentrales, de bedrijfsduurverlenging van de Kerncentrale Borssele en de actualisatie van het NPRO. In elk traject wordt één of meer besluiten genomen. De besluitvormingsprocedures in ieder traject staan op zichzelf en hebben een eigen tijdslijn. Daarvoor wordt voor ieder traject de participatie en

communicatie-activiteiten in detail uitgewerkt en toegespitst op de specifieke besluitvormingsprocedure.

Behalve de drie verschillende trajecten wordt in het plan onderscheid gemaakt tussen wettelijke inspraak, participatie en communicatie worden de formele zienswijzeprocedures bedoeld die wettelijk verplicht zijn bij "te nemen" besluiten. In een zienswijzeprocedure krijgt iedereen formeel de kans te reageren op een plan of een besluit dat de overheid zich voorgenomen heeft. Met participatie worden alle informele activiteiten bedoeld waarbij belanghebbenden betrokken worden en hun ideeën en wensen kunnen inbrengen bij het vormgeven van een besluit. Met communicatie worden alle activiteiten bedoeld waarmee de Rijksoverheid informatie deelt met geïnteresseerden. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van dit participatie- en communicatieplan ligt bij de ministeries van Economische Zaken en Klimaat (EZK) en van Infrastructuur en Waterstaat (IenW).

Het participatie- en communicatieplan is een levend document en kan in de loop van de tijd aangepast worden, bijvoorbeeld als blijkt dat de voorgestelde aanpak niet goed genoeg aansluit bij de wensen en behoefte van belanghebbenden. Ook zijn nog niet alle activiteiten in die drie verschillende trajecten tot in detail uitgewerkt. De invulling is concreter uitgewerkt in deel II van dit plan, namelijk per onderwerp. In de loop van de tijd zullen de vervolgstappen ook concreter ingevuld worden. Ons voornemen is dat dit participatie- en communicatieplan daarom regelmatig wordt bijgewerkt. Na iedere update worden belanghebbende uitgenodigd om hierop te reageren en hun wensen kenbaar te maken. Dat kan gedurende 6 weken na de publicatie van het plan. Hoe dit plan tot stand is gekomen, wordt nader beschreven in het laatste hoofdstuk van dit plan.

Twee delen

Het participatie- en communicatieplan bestaat uit twee delen. Deel I bevat op hoofdlijnen de invulling van de participatie en communicatie bij de drie besluitvormingstrajecten en is meer strategisch. Deel II geeft een concrete uitwerking van de participatie en communicatie per deeltraject. Deel I is leesbaar zonder deel II, deel II is leesbaar zonder deel I. Op dit moment bevat deel II alleen nog een uitwerking van het traject bedrijfsduurverlenging. In latere versies van het participatie en communicatieplan worden de uitwerkingen van de trajecten nieuwbouw en de actualisatie van het NPRO toegevoegd aan deel II.

¹ Coalitieakkoord 'Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst', 15 december 2021 <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2022/01/10/coalitieakkoord-omzien-naar-elkaar-vooruitkijken-naar-de-toekomst>

² Kabinetsvisie op burgerbetrokkenheid bij de energietransitie https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2023Z08696&id=2023D20778

2 Context en introductie van de drie besluitvormingstrajecten

In dit hoofdstuk wordt toegelicht waarom het kabinet voor kernenergie kiest, worden de drie verschillende trajecten kort toegelicht en wordt de samenhang tussen de drie trajecten geschetst. Tot slot wordt uitgelegd hoe deze trajecten zich verhouden tot andere ontwikkelingen, zoals het Nationaal Plan Energiesysteem³.

2.1 Waarom kernenergie?

Om de klimaatdoelstellingen te halen, wil het kabinet de komende jaren een mix van (schone) energiebronnen gebruiken om aan de energiebehoefte te voldoen. Het kabinet ziet kernenergie daarbij als een nuttige aanvulling op andere energiebronnen. Het kabinet kiest om verschillende redenen voor meer kernenergie. Onder andere omdat:

- Nederland alle schone energiebronnen nodig heeft om de klimaatdoelen te halen en in 2035 geen CO₂ meer wil uitstoten bij de opwekking van elektriciteit;
- kernenergie ervoor zorgt dat Nederland minder kwetsbaar is, door het gebruik van verschillende energiebronnen;
- kernenergie Nederland minder afhankelijk maakt van import uit het buitenland;
- kerncentrales een bewezen technologie zijn die 24 uur per dag energie kunnen leveren en daardoor een betrouwbare bron van energie zijn;
- kerncentrales heel weinig CO₂ uitstoten;
- kerncentrales relatief weinig ruimte nodig hebben.

2.2 Politieke besluiten vormen het uitgangspunt

In het coalitieakkoord 'Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst' van 15 december 2021, hebben de coalitiepartners afspraken gemaakt over kernenergie⁴. De afspraken houden in dat het kabinet zich zal inzetten op de voorbereiding van de bouw van twee nieuwe kerncentrales, om de bestaande Kerncentrale Borssele langer in bedrijf te kunnen houden en te zorgen voor een veilige, permanente opslag van kernafval. Deze afspraken vormen het vertrekpunt van de besluitvormingstrajecten. Ze komen voort uit het kabinet, democratisch verkozen, in principe niet of gewoon helemaal niet? onderdeel van de participatie. Stemgerechtigden kunnen via verkiezingen invloed uitoefenen op deze keuzes. Hoe

deze politieke keuzes precies uitgewerkt worden is echter nog onderwerp van gesprek en participatie.

Op 9 december 2022 heeft de minister van Klimaat en Energie een brief naar de Tweede Kamer verstuurd met daarin de nadere uitwerking van de afspraken uit het coalitieakkoord op het gebied van kernenergie⁵. Hier wordt dieper ingegaan op de rol en het belang van kernenergie in het energiesysteem en op de uitgangspunten voor de verschillende deeltrajecten. De staatssecretaris van IenW heeft op 9 december 2022 in een kamerbrief de uitgangspunten meegegeven op het gebied van veiligheid en heeft de kaders geschetst voor de actualisatie van het Nationaal Programma Radioactief Afval⁶.

Naast deze politieke besluiten, is het uitgangspunt dat er communicatie en participatie plaatsvindt over hoe deze besluiten uitgevoerd moeten worden, en wat de omwonenden van de projecten en andere betrokkenen zien als zorgen, randvoorwaarden, kansen en risico's. De reacties die in dit proces terugkomen worden dan meegenomen in de afweging bij de invulling van deze besluiten. Dit plan geeft invulling aan hoe deze communicatie en participatie worden georganiseerd.

2.3 Introductie van de drie trajecten

2.3.1 Nieuwbouw van twee kerncentrales

Het kabinet heeft besloten om de voorbereiding van de bouw van twee nieuwe kerncentrales in gang te zetten. De bouw van twee nieuwe centrales is een jarenlang en complex traject. Er moeten veel onderzoeken uitgevoerd worden en meerdere besluiten genomen worden.

Om het traject meer richting te kunnen geven en te versnellen heeft het kabinet een aantal uitgangspunten gehanteerd. Deze uitgangspunten zijn gebruikt om het traject nieuwbouw op te starten. In de kamerbrief van 9 december 2022 worden deze uitgangspunten voor de nieuwbouw toegelicht. De uitgangspunten zijn:

1. Er wordt gekozen voor twee generatie III+ reactoren. Dit zijn reactoren met een bewezen veilige en bestaande technologie. Andere type reactoren worden nu niet overwogen voor dit traject.
2. De locatie Borssele is de voorkeurslocatie voor nieuwe kerncentrales, omdat deze locatie goed scoort op aanwezige technische factoren, de reeds aanwezige nucleaire infrastructuur en er

³ Voor meer informatie over het NPE zie <https://www.rvo.nl/onderwerpen/energiesysteem>

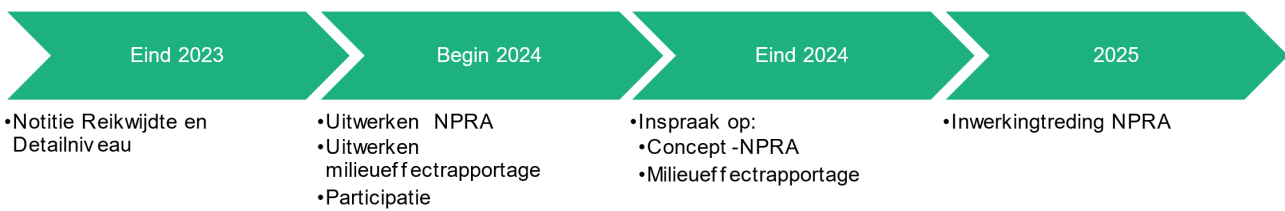
⁴ Coalitieakkoord 'Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst' 15 december 2021 <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2022/01/10/coalitieakkoord-omzien-naar-elkaar-vooruitkijken-naar-de-toekomst>

⁵ Kamerbrief van 9 december 2022 met uitwerking afspraken in coalitieakkoord over kernenergie <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstuk-ken/2022/12/09/kamerbrief-met-uitwerking-afspraken-in-coalitieakkoord-over-kernenergie>

⁶ Kamerbrief van 9 december 2022 over nucleaire veiligheid bij nieuwe inzet kernenergie <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstuk-ken/2022/12/09/nucleaire-veiligheid-bij-de-inzet-nieuwe-kernenergie>

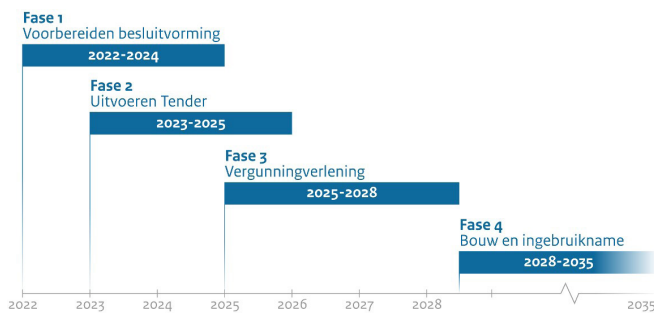
fysieke ruimte lijkt te zijn. Rotterdam wordt als gelijkwaardig alternatief onderzocht. Andere locaties worden nu niet overwogen in dit traject.

- De overheid zal financieel moeten bijdragen aan de bouw van de nieuwe reactoren. Verschillende financieringsvormen worden hiervoor onderzocht.

Stappen

Voor het realiseren van de nieuwbouw zijn veel stappen nodig. De jaren 2023 en 2024 worden gebruikt voor verschillende onderzoeken zoals een technische haalbaarheidsstudie en locatieonderzoeken. Daarnaast worden nog verschillende financieringsmodellen onderzocht en er wordt een marktconsultatie uitgevoerd. Deze onderzoeken zijn onder andere nodig om een definitief besluit over de locatie te kunnen nemen. Andere stappen die nog genomen worden zijn onder andere verschillende milieueffectrapportage (m.e.r.) – procedures, aanbestedingen en vergunningsprocedures. In bijgevoegde figuur is een overzicht van de stappen weergegeven. Op de website van www.overkernenergie.nl worden deze stappen in meer detail toegelicht.

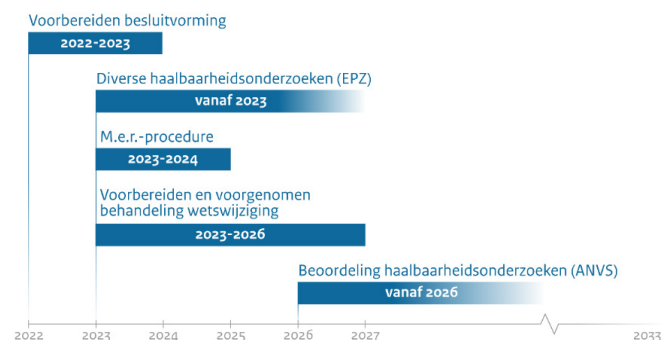
2.3.2 Bedrijfsduurverlenging Kerncentrale Borssele

Het kabinet zou graag zien dat de Kerncentrale Borssele langer in bedrijf blijft, mits dit veilig kan. Om de kerncentrale in Borssele langer in bedrijf te kunnen houden moet onderzocht worden of dit veilig kan. Daarnaast is een wijziging van de Kernenergiewet nodig. Op dit moment is in de Kernenergiewet opgenomen dat de kerncentrale Borssele in 2033 moet sluiten. Na een wetswijziging zal de exploitant van de kerncentrale een vergunningsaanvraag moeten indienen bij de onafhankelijke toezichthouder de Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming (ANVS). De ANVS zal deze aanvragen beoordelen en besluiten of de kerncentrale ook na 2033 veilig energie kan opwekken.

Stappen

- Voorbereiden besluitvorming
Minister Jetten heeft in een *Letter of Intent* met de Elektrische Productiemaatschappij Zuid-Nederland (EPZ, exploitant huidige Kerncentrale Borssele) en de aandeelhouders afgesproken om met elkaar te verkennen hoe een nieuw convenant eruit kan komen te zien voor bedrijfsduurverlenging⁷.

- M.e.r.-procedure ten behoeve van de wetswijziging
Voorafgaand aan de wetswijziging wordt een m.e.r.-procedure doorlopen om mogelijke milieueffecten van de wetswijziging in kaart te brengen.
- Wetswijziging Kernenergiewet
De wetswijziging van de Kernenergiewet wordt voorbereid en samen met het milieueffectrapport (MER) ter inzage gelegd. Er kunnen dan opnieuw zienswijze ingediend worden. Naar verwachting zal dat in de tweede kwartaal van 2024 plaatsvinden. Daarna wordt de wetswijziging ingediend voor behandeling in de Tweede- en Eerste Kamer.
- Diverse haalbaarheidsonderzoeken (EPZ)
De huidige exploitant, EPZ voert verschillende haalbaarheidsonderzoeken uit over de technische mogelijkheden om de kerncentrale veilig langer open te houden.
- Beoordeling vergunningsaanvraag (ANVS)
Nadat de Kernenergiewet is gewijzigd, kan EPZ een nieuwe vergunning aanvragen bij de ANVS. Het is de verwachting dat bij een nieuw vergunningbesluit een tweede meer gedetailleerde milieueffectrapportage nodig gaat zijn die de aanvullende milieu informatie in beeld zal brengen.

⁷ Bijlage bij kamerbrief van 9 december 2022 met uitwerking afspraken coalitieakkoord over kernenergie https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2022D53286&did=2022D53286.

2.3.3 Actualisatie van het Nationaal Programma Radioactief Afval (NPRA)

Het huidige vastgestelde beleid is om het radioactief afval dat ontstaat in Nederland verplicht op te slaan bij de Centrale Organisatie voor Radioactief Afval (COVRA) in de Provincie Zeeland. Veilige opslag is hier voor een periode van tenminste 100 jaar gegarandeerd. Daarna is voor het afval dat dan nog radioactief is een geologische eindberging voorzien. In Nederland is afgesproken dat deze rond het jaar 2130 gerealiseerd moet zijn. Daarnaast zet Nederland in op internationale samenwerking om te komen tot een of meer gezamenlijke multinationale beheeroplossingen voor het radioactief afval, de zogenoemde duale strategie.

Dit beleid en de uitgangspunten van het beleid zijn vastgelegd in het Nationaal Programma Radioactief Afval (NPRA)⁸ en eerder in de Nota Radioactief Afval. Het opstellen van een NPRA is een verplichting op grond van Richtlijn 2011/70 Euratom, waarmee de Europese Lidstaten moeten aan geven hoe zij met hun radioactief afval en verbruikte splijtstoffen omgaan. Iedere 10 jaar moet een lidstaat het Nationaal Programma Radioactief Afval herzien.

Het huidige NPRA stamt uit 2016 en zal uiterlijk in 2025 geactualiseerd moeten zijn, waarmee de laatste ontwikkelingen wat betreft het beleid voor het beheer van radioactief afval en verbruikte splijtstoffen worden meegenomen. In deze herziening zal onder andere rekening worden gehouden met de huidige inventaris van al het radioactief afval in Nederland en een prognose van toekomstige hoeveelheden van radioactief afval. Hierbij wordt rekening gehouden met nieuwe aanbieders (twee nieuwe kerncentrales, Pallas, SHINE, eventuele nieuwe toepassingen en activiteiten waarbij radioactief afval ontstaat) en met de bedrijfsduurverlenging van de Kerncentrale Borssele.

Voor de actualisatie van het NPRA zal ook een routekaart opgesteld worden met de verschillende noodzakelijke stappen voor de realisatie van een veilige eindberging. In de routekaart wordt afgesproken hoe het proces om tot een eindberging te komen eruit moet komen te zien. De routekaart wordt met het NPRA vastgelegd. Zo zorgen we ervoor dat dit proces niet wordt doorgeschoven naar toekomstige generaties.

Stappen

Voor het actualiseren van het NPRA wordt een m.e.r. procedure doorlopen om zo de milieueffecten van het nationaal programma te onderzoeken. De eerste stap in deze m.e.r.-procedure is het opstellen van een Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD). Hierin wordt omschreven waarom het project wordt aangegaan, welke milieueffecten onderzocht zullen gaan worden in de milieueffect-rapportage en welke beleidskeuzes mogelijk zijn. De NRD zal worden opgesteld door experts in samenwerking met het ministerie van IenW. Ook worden vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties uitgenodigd om mee te praten over de inhoud van de NRD.

⁸ Kamerstuk 25422, nr.149

Eind 2023 start naar verwachting de zienswijzenprocedure op deze concept-NRD en is het mogelijk om hierop te reageren.

Naar verwachting start in 2024 de inspraak op de milieueffect-rapportage en de conceptversie van het nieuwe Nationaal Programma Radioactief afval.

Daarnaast wordt er gewerkt aan de routekaart naar de eindberging. Ook bij de voorbereiding van de routekaart wordt participatie georganiseerd. Wanneer meer bekend is over de planning hiervan, zal het Ministerie van IenW alle relevante middelen inzetten om te laten weten hoe meegepraat kan worden.

2.4 Gerelateerde beleidsprogramma's en onderzoek Rli

Het ministerie van EZK werkt ook nog aan andere beleidsprogramma's, zoals het Programma Energiehoofdstructuur (verder PEH) en het Nationaal Plan Energiesysteem (verder NPE).

Het PEH stelt nationale kaders op zodat overheden en bouwers deze nieuwe energie-infrastructuur goed kunnen plannen. Zo worden de kabels en leidingen veilig en verantwoord voor natuur en landschap aangelegd. De afspraken in het PEH gaan over het hele Nederlandse grondoppervlak, behalve de Noordzee.

Het NPE gaat over een meer gecoördineerde ontwikkeling van de energietransitie, waarbij de verschillende schakels in het energiesysteem zo goed mogelijk op elkaar worden afgestemd. Dit kan gaan over aard (bijvoorbeeld welke energiebronnen), omvang (hoeveel elektronen en moleculen), tijd (op welk moment), ruimte (op welke plek) en de daarvoor benodigde infrastructuur. Het concept NPE wordt verwacht voor de zomer van 2023. In het 3^e kwartaal van 2023 vindt openbare consultatie (raadpleging) plaats.

Rapport Rli

Een ander belangrijk rapport om te noemen in dit participatie- en communicatieplan is het rapport van de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur. De RLI heeft onderzoek gedaan naar de maatschappelijke betrokkenheid bij kernenergie⁹. In haar rapport stelt de Rli dat naast technische kennis ook ruimte moet zijn voor ethische weging en reflectie. Kernenergie is een onderwerp dat discussies en emoties oproept. De Rli koppelt dit aan vijf publieke waarden:

1. Energiezekerheid
2. Betaalbaarheid
3. Veiligheid
4. Duurzaamheid
5. Rechtvaardigheid

Volgens de Rli moeten deze vijf waarden expliciet worden gemaakt en moet het kabinet uitleggen hoe wordt omgegaan met deze waarden. Verder geeft de Rli aan dat het belangrijk is om burgers te betrekken en procedures transparant te maken. De besluitvorming

⁹ <https://www.rli.nl/publicaties/2022/advies/splijstof>

en de daadwerkelijke bouw van nieuwe kerncentrales zal meerdere kabinetperiodes beslaan. Dit betekent dat de participatie, en dus ook het participatieplan, ook meerdere kabinetperiodes beslaat.

Het Rijk zegt (in de kamerbrief van 9 december 2022)¹⁰ het volgende over de betrokkenheid van burgers: *“Het kabinet zet dan ook in op een dialoog met de samenleving zodat er voldoende oog is voor de eerdergenoemde publieke waarden. Dat geldt voor de energietransitie in zijn geheel, maar zeker ook voor kernenergie.”*

Ook wordt in de kamerbrief van 9 december 2022 aangegeven dat *“Het kabinet wil onder meer inzetten op een dialoog, in samenwerking met de gemeente en de provincie, met bewoners en gebruikers van het gebied over de randvoorwaarden voor de bouw van nieuwe centrales.”*

De door het Rli gehanteerde publieke waarden zijn niet nieuw. Het ministerie van EZK hanteert deze ook in het Nationaal Programma Energiesysteem. Daarbij wordt uitgegaan van de publieke belangen leveringszekerheid, betaalbaarheid, duurzaamheid, veiligheid, leefomgevingskwaliteit en maatschappelijke betrokkenheid.¹¹

¹⁰ Kamerbrief van 9 december 2022 met uitwerking afspraken in coalitieakkoord over kernenergie <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstuk-ken/2022/12/09/kamerbrief-met-uitwerking-afspraken-in-coalitieakkoord-over-kernenergie>

¹¹ [Hoofdpijnen Programma Energiehoofdstructuur.pdf](#)

3 Uitgangspunten

In dit hoofdstuk wordt uitgelegd welke uitgangspunten het Rijk gebruikt in de participatie en communicatie over kernenergie. Ook gaat het hoofdstuk in op het soort procedures die gelden voor de besluitvorming.

3.1 Burgerbetrokkenheid bij de energietransitie

Aan de basis voor dit participatie- en communicatie ligt de kabinetsvisie op burgerbetrokkenheid bij de energietransitie dat op 17 mei 2023 is gepubliceerd¹².

Burgerbetrokkenheid bij de energietransitie

1. Maak vooraf heldere afspraken over politieke of bestuurlijke inbedding en opvolging.
2. Zorg voor een duidelijk doel en transparant proces.
3. Ieder vraagstuk is uniek en vraagt om (lokaal) maatwerk.
4. Bied ruimte voor maatschappelijk initiatief.
5. Betrek inwoners vroegtijdig en communiceer actief.
6. Representativiteit en inclusiviteit.
7. Beschikbare tijd, geld, kennis en menskracht afstemmen op de zwaarte van het participatieproces.
8. Stimuleer lokaal eigendom bij projecten voor hernieuwbare energie op land.
9. Participatie moet plaatsvinden in samenhang met andere projecten.
10. Evalueer om te leren van opgedane ervaringen.

3.2 Uitgangspunten voor communicatie

De basis voor alle participatie en inspraak is informatie en kennis. Om te kunnen participeren is het belangrijk dat je voldoende informatie hebt, dat deze informatie begrijpelijk is en dat je daarmee over genoeg kennis beschikt om een mening te vormen en deel te nemen aan de participatie. Informatie en communicatie is bedoeld voor iedereen en is daarom zo duidelijk mogelijk beschreven. Voor documenten die lastig te begrijpen zijn wordt altijd een toegankelijke en begrijpelijke samenvatting gemaakt. Het is de verantwoordelijkheid van de Rijksoverheid hiervoor te zorgen, voor zo ver het communicatie-uitingen van de Rijksoverheid betreft.

3.3 Toelichting wettelijke (inspraak)procedures

Voor het nemen van besluiten over kernenergie gelden een aantal wettelijke procedures. Deze staan beschreven in de Omgevingswet, in de Wet Milieubeheer, in de Kernenergiewet en in de Algemene Wet Bestuursrecht.

In deze procedures is het mogelijk maken van inspraak verplicht. Dit betekent dat iedereen die dat wil op vaste momenten (schriftelijk) kan reageren. Om te zorgen dat iedereen kan reageren vindt de wettelijke inspraak niet plaats in de belangrijkste (school)vakanties (in ieder geval zomer- en kerstvakantie). Inspraak heeft betrekking op de vraag en het onderwerp dat voorligt en niet over politieke keuzes. Die keuzes worden door het kabinet gemaakt.

Internationale verdragen (Aarhus en Espoo) verplichten de overheid om ook formele inspraak te faciliteren voor overheden en inwoners van buurlanden. Hierbij wordt een straal gehanteerd van 1000km gerekend vanuit de onderzochte locaties.

Hoe wettelijke inspraak geregeld is, verschilt per type procedure. Wat vaak terugkeert, is de m.e.r. De m.e.r. is een hulpmiddel bij het nemen van besluiten. Op deze manier krijgt het milieubelang een volwaardige plaats in de besluitvorming. Een m.e.r. brengt namelijk de milieueffecten van een plan of project in beeld. Zo kan de overheid de milieueffecten meenemen bij haar besluit over het plan of project.

De Commissie voor de milieueffectrapportage is een onafhankelijke adviseur bij m.e.r. procedures. De Commissie adviseert over de inhoud van opgestelde milieueffectrapporten.

Bij het opstellen van een milieueffectrapportage zijn de stappen steeds grofweg vergelijkbaar, en dus ook de inspraakmomenten. Deze zijn:

- *Kennisgeving voornemen & participatieplan*: hierin wordt het project aangekondigd;
- *Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau*: hierin wordt aangegeven voor welke plekken en detailniveau een milieueffectrapportage wordt opgesteld. Dit is een soort onderzoeksplan voor de milieueffectrapportage;
- *De concept Milieueffectrapportage (en, bij een project waarbij er ruimtelijk iets gebouwd moet worden, een concept voorkeursbeslissing locatie)*: hierin worden de milieueffecten van de verschillende locaties beschreven en wordt een voorkeur benoemd;
- *De definitieve Milieueffectrapportage (en, bij een project waarbij er ruimtelijk iets gebouwd moet worden, een definitief voorkeursbeslissing locatie)*: hierin wordt de milieueffectrapportage definitief vastgesteld en de locatie definitief gekozen.

¹² Kamerbrief van 17 mei 2023 met de kabinetsvisie op burgerbetrokkenheid bij de energietransitie https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2023Zo8696&did=2023D20778

Milieueffectrapportages worden ter advies aan de Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie MER) voorgelegd. Het advies van de Commissie MER wordt daar waar mogelijk verwerkt en meegenomen door bevoegd gezag in de besluitvorming voor de volgende stap.

Ook de zienswijzen per inspraakmoment worden verwerkt. Hoe dit wordt gedaan, staat in onderstaand kader.

Wat gebeurt er met een ingediende zienswijze?

Alle ingediende zienswijzen worden door het bevoegd gezag gelezen en beoordeeld. Het kan zijn dat uw zienswijze leidt tot wijzigingen bij de vaststelling van het document. Het kan ook zijn dat uw zienswijze niet tot aanpassing leidt. In dat geval wordt onderbouwd waarom niet. Algemeen uitgangspunt is dat er alleen inhoudelijk wordt gereageerd op zienswijzen die van toepassing zijn op het project waarop die procedurestap van toepassing is. Indien er ook zienswijzen worden ingediend die betrekking hebben op andere trajecten, kan het bevoegd gezag hier niet inhoudelijk op reageren. Zo mogelijk zullen die indieners op de juiste plek worden gewezen om de zienswijze in te dienen.

Op basis van de ontvangen zienswijzen in de inspraakprocedure, de zienswijzen en adviezen van diverse andere overheden en het advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage wordt een reactienota opgesteld. In deze nota geeft het bevoegd gezag een reactie op alle ontvangen reacties en adviezen. De reactienota wordt samen met de definitieve documenten gepubliceerd op de website. Indieners van een reactie worden hierover geïnformeerd.

3.4 Integraliteit andere projecten dan kernenergie

Regionaal en lokaal spelen meer vragen dan alleen kernenergie. Denk bijvoorbeeld aan andere energieprojecten zoals waterstof, aanlanding van windmolenparken of extra hoogspanningsverbindingen. Omdat de verschillende projecten allemaal een ruimtelijke impact hebben in de directie omgeving, zijn er relaties tussen verschillende ontwikkelingen. Hoewel het in de participatie, procedures en communicatie vooral gaat over kernenergie, wordt daar waar mogelijk rekening gehouden met andere projecten. Hierdoor blijft het voor burgers en andere betrokkenen overzichtelijk en begrijpelijk. Dit kan bijvoorbeeld door een informatieavond van verschillende projecten te combineren. Of door bijvoorbeeld op een informatieavond over kernenergie, ook medewerkers van andere projecten een plek te geven.

Op het moment dat participatie of inspraak georganiseerd wordt, zal altijd gekeken worden welke andere projecten en ontwikkelingen spelen in de omgeving. Er zal in de informatievoorziening zoveel mogelijk samen opgetrokken worden. Ook zal altijd uitgelegd worden wat de relatie en samenhang is tussen de verschillende projecten. De inspraak zal echter per traject georganiseerd worden.

4 Doelen van participatie en communicatie

In dit hoofdstuk wordt uitgelegd waarom participatie en communicatie belangrijk zijn en welke doelen worden nagestreefd.

1. Om te kunnen participeren is het belangrijk dat je voldoende kennis en informatie hebt en dat deze begrijpelijk is. Het is daarom belangrijk dat iedereen die dat wil over voldoende kennis en informatie kan beschikken om een mening te vormen en deel te nemen aan de participatie.
2. Participatie helpt het Rijk om alle kennis en informatie op tafel te krijgen die nodig is om besluiten te nemen. Bijvoorbeeld als het gaat om de locatiekeuze voor de nieuwe centrales of het langer open houden van de huidige kerncentrale. Het Rijk kent bijvoorbeeld niet alle details en achtergronden die lokaal belangrijk zijn.
3. Verder helpt participatie om structuur en duidelijkheid te geven in de ingewikkelde en complexe procedures die doorlopen worden. Zo wordt het voor inwoners en andere betrokkenen helder waar zij inbreng kunnen leveren en waarover deze inbreng kan gaan.
4. Niet iedereen zal het inhoudelijk eens zijn met de besluiten die genomen gaan worden of de voornemens die uitgesproken zijn. Inhoudelijk draagvlak is niet het doel van participatie. Participatie helpt erbij dat iedereen kan zien op welke manier besluiten tot stand zijn gekomen.
5. De besluiten die nog genomen gaan worden over kernenergie hebben mogelijk een grote impact op inwoners, zowel lokaal als nationaal. Vanwege deze impact is het belangrijk dat zij een mening kunnen geven over deze besluiten, en zorgen, risico's en andere aandachtspunten mee kunnen geven.
6. Kernenergie draagt bij aan een mogelijke oplossing voor een CO₂-vrij energiesysteem in 2050 in heel Nederland. Tegelijkertijd leven er zorgen over bijvoorbeeld veiligheid en radioactief afval. Daarom is het van belang dat iedereen die dat wil goed geïnformeerd kan zijn over de plannen en daar waar belangen spelen, er de mogelijkheid is om betrokken te worden in de participatie.
7. Tot slot is het van belang dat de communicatie tijdig, transparant en volledig is. Hiermee helpt de communicatie om te zorgen dat inwoners en andere betrokkenen niet verrast worden door ontwikkelingen. Hiermee wordt voorspelbaarheid gecreëerd.

5 Niveaus en onderwerpen van participatie

Het is belangrijk dat voor iedereen duidelijk is waarover men kan meepraten. Dit hoofdstuk legt daarom uit op welke schaalniveaus de participatie plaatsvindt en waarover de participatie gaat.

5.1 Schaalniveaus

In de participatie en communicatie wordt onderscheid gemaakt tussen vier schaalniveaus: internationaal, nationaal, regionaal en lokaal. Dit onderscheid in schaalniveaus is belangrijk omdat niet alle onderwerpen van even groot belang zijn voor ieder schaalniveau. Ook hebben de voorgenomen ontwikkelingen op elk schaalniveau een andere impact. Hoe een nieuwe kerncentrale wordt ingepast in de beschikbare ruimte is waarschijnlijk belangrijker voor een inwoner van de gemeente Borsele dan voor een inwoner uit de provincie Utrecht. Terwijl een veilige verwerking van radioactief afval een belangrijk thema kan zijn voor iedere inwoner in Nederland. Onderstaand figuur geeft meer informatie over de schaalniveaus.

Internationaal	<ul style="list-style-type: none">• Grensoverschrijdend en internationaal• Straal van 1000 km
Nationaal	<ul style="list-style-type: none">• Heel Nederland
Regionaal	<ul style="list-style-type: none">• Bredere omgeving van (beoogde locatie) kerncentrale• Provincie van (beoogde locatie) kerncentrale
Lokaal	<ul style="list-style-type: none">• Directe omgeving van (beoogde locatie) kerncentrale• Gemeenten in directe omgeving

Internationaal

Als het gaat om de internationale participatie en inspraak zijn de verdragen van Espoo en Aarhus van toepassing. Dit betekent dat ook internationaal toegang tot informatie, inspraak in het besluitvormingsproces en toegang tot de rechter geborgd zijn. Hierbij wordt uitgegaan van een bereik van grofweg 1000 kilometer vanuit de onderzochte locaties. Dit is vergelijkbaar met de aanpak van andere landen. Dit houdt in dat andere landen binnen deze straal op de hoogte worden gesteld van de ontwikkelingen en expliciet vragen om advies.

Nationaal

Een aantal van de thema's rondom kernenergie raken heel Nederland. Dit gaat bijvoorbeeld over de rol van kernenergie in het bredere energiesysteem of de manier waarop met veiligheid en afval wordt omgegaan. Hierbij wordt ingezet op een nationaal bereik.

Regionaal

Het regionale schaalniveau gaat over de bredere omgeving van de (beoogde) locatie van de kerncentrale, die mogelijk effecten ondervinden van de centrale(s). Bijvoorbeeld als het gaat om veiligheid. Hierbij wordt gekozen voor de provincie waar de (beoogde) locatie van de kerncentrale zich bevindt.

Lokaal

Het lokale schaalniveau gaat over de directe omgeving van de (beoogde) locatie van de kerncentrale. Deze omgeving ervaart ook de grootste effecten als het gaat om bijvoorbeeld de economische meerwaarde, maar ook op gebied van ruimtelijke kwaliteit en veiligheid. Hierbij wordt gekozen voor de gemeente(n) in de directe omgeving van de (beoogde) centrale.

5.2 Onderwerpen in participatie

Het is belangrijk dat voor iedereen duidelijk is waar het in de participatie over gaat. De onderstaande onderwerpen komen voort uit onderzoek van o.a. de gemeente Borsele, het Rli-rapport 'Splijststof?' en gevoerde gesprekken. Uiteraard kunnen in de loop van de trajecten nog andere onderwerpen aan de orde komen in de participatie die nu nog niet voorzien zijn. Deze suggesties worden meegenomen in latere versies van dit plan. Voordat toegelicht wordt waar het in de participatie over gaat, is het belangrijk duidelijk te maken wat inhoudelijk al vast staat en waarop dus geen participatie meer zal plaatsvinden. Voor de bedrijfsduurverlenging Borssele en de voorbereiding van de nieuwe kerncentrales geldt dat dit keuzes zijn die de politiek, als vertegenwoordigers van de Nederlandse representatieve democratie, al genomen heeft. Deze keuzes vormen het vertrekpunt en de inzet voor de verschillende besluitvormingstrajecten. Maar dat betekent niet dat alle besluiten al genomen zijn en dat belanghebbenden niet meer kunnen participeren. Bijvoorbeeld, participatie niet gaat over de vraag of kernenergie een bijdrage moet leveren aan de Nederlandse energiemix. Maar participatie kan wél gaan over hoe die kernreactoren in Nederland gerealiseerd kunnen worden of hoe het beste een geologische eindberging gerealiseerd kan worden.

Waarover gaat de participatie niet?

- Er wordt ingezet op het vergroten van het aandeel kernenergie in de totale energiemix.
- Er wordt ingezet op de voorbereidingen voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales van type III+ technologie. Hierbij worden Borsele en Rotterdam onderzocht als mogelijke locaties voor de nieuwe centrales, waarbij Borsele de voorkeur heeft van het kabinet. En dat de overheid de bouw mede zal financieren.
- Er wordt ingezet op het langer in bedrijf houden van de huidige centrale in Borssele, mits dit veilig kan.

Waarover gaat de participatie wel?

Internationaal gaat de participatie vooral over de volgende onderwerpen:

- Veiligheid
- Duurzaamheid
- Omgang met radioactief afval
- Grensoverschrijdende milieueffecten
- Te doorlopen procedures

Nationaal gaat de participatie vooral over de volgende onderwerpen:

- Publieke Waarden:
 - Energiezekerheid
 - Betaalbaarheid
 - Veiligheid
 - Duurzaamheid
 - Rechtvaardigheid
 - Leefomgevingskwaliteit
- Omgang met radioactief afval
- Betrouwbaarheid energiesysteem
- Milieueffecten op nationaal niveau

Regionaal gaat de participatie vooral over de volgende onderwerpen:

- Veiligheid
- Stapeling ontwikkelingen andere sectoren (wind op zee, hoogspanningsverbindingen)
- Leef(omgevings)kwaliteit en landschap
- Regionale, economische ontwikkeling en economische kansen
- Voorwaarden voor bouw centrale
- Milieueffecten op regionaal niveau

Lokaal gaat de participatie vooral over de volgende onderwerpen:

- Veiligheid
- Stapeling ontwikkelingen andere sectoren (wind op zee, hoogspanningsverbindingen)
- Leef(omgevings)kwaliteit en landschap
- Lokale, economische ontwikkeling en economische kansen
- Voorwaarden voor bouw centrale
- Milieueffecten op lokaal niveau
- Ontwerp nieuwe centrale (o.a. koeltorens)
- Ruimtelijke inpassing
- Logistieke bewegingen, kansen en overlast tijdens de bouw

6 Wie wordt betrokken?

Kernenergie is geen zaak van één partij. Daarom zijn er veel personen en organisaties betrokken in de participatie en communicatie over kernenergie.

Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen partijen met een verantwoordelijkheid en partijen met een belang. Met partijen met een verantwoordelijkheid worden organisaties bedoeld die een wettelijke taak hebben in besluitvorming en/of vergunningverlening. Met partijen met een belang worden alle andere personen en organisaties bedoeld die zich betrokken voelen bij en/of impact ervaren van de voorgenomen besluiten, maar hier geen wettelijke taak in hebben. In deel II wordt per traject uitgewerkt welke partijen een verantwoordelijkheid hebben en betrokken worden.

6.1 Partijen met een verantwoordelijkheid

De volgende partijen/organisaties hebben een verantwoordelijkheid in de besluitvorming of vergunningverlening over kernenergie. Deze partijen hebben naast hun verantwoordelijkheid ook een belang.

Op internationaal niveau:

- Europese Commissie
- Internationaal Atoomagentschap (IAEA)

Op nationaal niveau:

- Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW)
- Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK)
- Ministerie van Financiën (Fin)
- Andere ministeries, zoals het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.
- Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming (ANVS)

Op regionaal niveau:

- Provincie Zuid-Holland
- Provincie Zeeland

Op lokaal niveau

- Gemeente Borsele
- Gemeente Rotterdam
- Indien aan de orde: gemeenten die vergunningen af moeten geven om bijv. hoogspanningsverbindingen aan te leggen of koelwater te lozen zoals bijvoorbeeld Rijkswaterstaat of waterschappen.

6.2 Partijen met een belang

De volgende partijen/organisaties/doelgroepen hebben een belang in het Nederlandse kernenergievraagstuk. Omdat kernenergie een oplossing is voor de lange termijn en omdat de effecten van kernenergie zich ook uitstrekken over een lange tijdsperiode is er in de participatie en communicatie speciale aandacht voor jongeren en de toekomstige generaties.

Op internationaal niveau:

- Polen
- Tsjechië
- Duitsland
- Oostenrijk
- Zwitserland
- België
- Frankrijk
- Verenigd Koninkrijk
- Denemarken
- Luxemburg

Op nationaal niveau:

- Energiemaatschappijen
- COVRA
- URENCO
- Inwoners van Nederland
- Jongeren
- Maatschappelijke organisaties, NGO's en belangenorganisaties.
- Industrie
- Kennis en wetenschap

Op regionaal niveau (Borsele):

- Provincie Zeeland
- Inwoners van de provincie Zeeland
- Gemeenten binnen de provincie Zeeland
- Jongeren binnen de provincie Zeeland
- Maatschappelijke organisaties, NGO's en belangenorganisaties in de provincie Zeeland
- Bedrijfsleven en ondernemers in de provincie Zeeland
- Veiligheidsregio Zeeland

Op regionaal niveau (Rotterdam):

- Provincie Zuid-Holland
- Inwoners van de provincie Zuid-Holland
- Gemeenten binnen de provincie Zuid-Holland
- Jongeren binnen de provincie Zuid-Holland
- Maatschappelijke organisaties, NGO's en belangenorganisaties in de provincie Zuid-Holland.
- Bedrijfsleven en ondernemers in de provincie Zuid-Holland
- Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond

Op lokaal niveau (Borsele)

- Gemeenten Borsele, Kapelle, Middelburg en Vlissingen.
- Inwoners van de gemeenten Borsele, Kapelle, Middelburg en Vlissingen
- Jongeren binnen gemeenten Borsele, Kapelle, Middelburg en Vlissingen
- Bedrijfsleven en ondernemers binnen de gemeenten Borsele, Kapelle, Middelburg en Vlissingen
- Maatschappelijke organisaties, NGO's en belangenorganisaties binnen de gemeenten Borsele, Kapelle, Middelburg en Vlissingen

Op lokaal niveau (Rotterdam)

- Gemeenten Rotterdam, Voorne aan Zee, Nissewaard, Maassluis, Vlaardingen en Schiedam.
- Inwoners van de gemeenten Rotterdam, Voorne aan Zee, Nissewaard, Maassluis, Vlaardingen en Schiedam.
- Jongeren binnen de gemeenten Rotterdam, Voorne aan Zee, Nissewaard, Maassluis, Vlaardingen en Schiedam.
- Bedrijfsleven en ondernemers binnen de gemeenten Rotterdam, Voorne aan Zee, Nissewaard, Maassluis, Vlaardingen en Schiedam.
- Maatschappelijke organisaties, NGO's en belangenorganisaties binnen de gemeenten Rotterdam, Voorne aan Zee, Nissewaard, Maassluis, Vlaardingen en Schiedam.

7 Aanpak en middelen

In dit hoofdstuk wordt de vertaling gemaakt van de participatie- en communicatiedoelen, de onderwerpen, de verschillende doelgroepen naar een aanpak en middelen. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen kennis- en informatie, participatie en wettelijke inspraak. Ook wordt aangegeven wat met de inbreng uit de participatie wordt gedaan. Het is belangrijk om op te merken dat het ene schaalniveau het andere niet uit sluit. Iedereen die lokaal is, is ook regionaal en nationaal.

7.1 Communicatie

Belangrijk uitgangspunt in de aanpak is dat iedereen voldoende kennis- en informatie kan krijgen om een mening te kunnen vormen en deel te nemen aan het participatieproces.

Het belangrijkste middel voor het op de hoogte houden van het publiek is een website: www.overkernenergie.nl. Op deze website staat meer informatie over kernenergie, de voorgenomen ontwikkelingen en het participatieproces. Communicatie over de specifieke procedures en het indienen van zienswijzen vindt plaats via www.platformparticipatie.nl en via <https://www.rvo.nl/onderwerpen/bureau-energieprojecten>.

Rondom de te zetten procedurestappen en rondom grote (politieke) besluiten worden informatiebijeenkomsten georganiseerd.

- Op internationaal niveau vinden deze bijeenkomsten digitaal plaats.
- Nationaal wordt gekozen voor een bijeenkomst op een centrale locatie in het land, gecombineerd met een digitale bijeenkomst.
- Regionaal wordt gekozen voor (online) informatiebijeenkomsten.
- Deze worden gecombineerd en aangevuld met kleinschalige gesprekken op lokaal niveau zodat ruimte is om individueel met elkaar in gesprek te gaan. Uitgangspunt hierbij is dat iedereen die dat wil in gelegenheid is om in gesprek te gaan, waarbij de gesprekssetting kleinschalig en laagdrempelig is.

Het aantal bijeenkomsten dat georganiseerd wordt op elk schaalniveau is afhankelijk van het moment, het onderwerp waarop een informatiebijeenkomst betrekking heeft, en de behoefte van inwoners en andere betrokkenen. Deze animo wordt in contact met gemeenten, provincies en andere betrokkenen in kaart gebracht.

Via webinars en kennisclips op de website wordt gewerkt aan kennisopbouw en –overdracht. Op deze manier wordt toegankelijke informatie over kernenergie gedeeld, zodat inwoners en andere betrokkenen kennis opdoen om te kunnen deelnemen aan het participatieproces.

Tot slot wordt op lange termijn, een fysiek informatiecentrum ingericht waar informatie beschikbaar is voor inwoners en waar ook medewerkers aanwezig zijn om vragen te beantwoorden. Dit informatiecentrum is voorzien nabij de beoogde locatie van de nieuwe kerncentrales. De timing hiervan is afhankelijk van beschikbare informatie van de onderzoeken die nog moeten worden uitgevoerd en van de lokale behoefte.

7.2 Participatie

Op internationaal niveau vindt de participatie vooral plaats tussen de verschillende betrokken overheden. Er wordt door de Nederlandse Rijksoverheid niet ingezet op brede participatie met inwoners en andere belanghebbenden van andere landen, maar mogelijk dat andere overheden hierin nog wel stappen ondernemen. Het uitgangspunt hier

Op nationaal niveau vindt de participatie plaats in de vorm van een dialoog over de publieke waarden, zoals ook toegezegd aan de Tweede Kamer. Hierbij is ook aandacht voor de omgang met radioactief afval, de betrouwbaarheid van het energiesysteem en mogelijke milieueffecten van kernenergie op nationaal niveau. De participatie krijgt vorm via een aantal gesprekken. Deze gesprekken zijn zowel op uitnodiging (representatief voor het hele land) als voor iedereen die mee wil praten (zelfselectie). In de gesprekken wordt verder verkend wat de publieke waarden (energiezekerheid, betaalbaarheid, veiligheid, duurzaamheid, rechtvaardigheid en leefomgevingskwaliteit) volgens de samenleving betekenen voor zowel kernenergie, als voor de energietransitie in het geheel. Deze gesprekken vinden plaats vanaf het tweede kwartaal van 2024.

De participatie op nationaal niveau wordt gevoed door publieksmetingen. De uitkomsten van het publieksonderzoek worden gebruikt als input voor de nationale dialoog en de besluitvorming. In dit publieksonderzoek wordt via een enquête onderzocht hoe de samenleving denkt over de eerdergenoemde publieke waarden. Dit onderzoek vindt plaats op uitnodiging en bij iedereen die mee wil doen, in de regio Borsele, de regio Rotterdam en landelijk. Een publieksonderzoek is alleen nuttig als de deelnemers ook geïnformeerd zijn over de stand van zaken. Daarom wordt een publieksonderzoek uitgevoerd nadat de eerste (technisch-inhoudelijke) onderzoeken zijn afgerond en hierover gecommuniceerd is. Dit is naar verwachting uiterlijk begin 2024. Daarna wordt een publieksonderzoek herhaald wanneer er een aanzienlijke hoeveelheid nieuwe informatie bekend is en iedereen hierover geïnformeerd is.

Lokaal en regionaal wordt ingezet op een dialoog. Gemeenten, provincie, bewoners en gebruikers van het gebied werken hierbij samen aan de randvoorwaarden voor de mogelijke bouw van

nieuwe centrales. Zo worden burgers actief betrokken bij de trajecten rondom kernenergie. Hierbij is er extra aandacht voor:

- Veiligheid
- Stapeling ontwikkelingen andere sectoren (bijvoorbeeld wind op zee, hoogspanningsverbindingen, waterstof)
- Leef(omgevings)kwaliteit en landschap
- Regionale, economische ontwikkeling en economische kansen
- Milieueffecten op lokaal en regionaal niveau
- Ontwerpcriteria voor nieuwe centrales
- Samenhang met andere lokale en regionale energieprojecten

Lokaal is de Rijksoverheid zichtbaar en aanspreekbaar. Dit krijgt vorm door aanwezigheid in het eerder genoemde fysieke informatiecentrum, dat op termijn gerealiseerd wordt. Hierbij is het van belang om als verschillende overheden (Rijk, gemeente, provincie) zoveel mogelijk samen op te trekken. Dit omdat inwoners en andere betrokkenen waarschijnlijk ook vragen hebben over andere lokale ontwikkelingen, waar de Rijksoverheid niet over gaat. Hierbij is altijd oog voor verschillende rollen en verantwoordelijkheden. Ook vinden (kleinschalige) gesprekken plaats. Bijvoorbeeld met inwoners of met andere stakeholders die betrokken zijn of een belang hebben bij kernenergie.

7.3 Wettelijke inspraak

Naast de participatie die georganiseerd wordt, is er ook wettelijke inspraak in procedures. Deze inspraak krijgt vorm via een zienswijzenprocedure, waarin iedereen in gelegenheid wordt gesteld (schriftelijk) te reageren op voorgenomen besluiten.

Deze inspraakprocedures worden aangekondigd via (online) advertenties.

- Op internationaal niveau worden de aankondigingen gedaan in afstemming met de lokale overheden (zoals gebruikelijk in dergelijke procedures).
- Op nationaal niveau worden de advertenties geplaatst in nationale dagbladen en via online advertenties.
- Op regionaal niveau worden de advertenties geplaatst in regionale dagbladen in de specifieke regio en via online advertenties.
- Op lokaal niveau worden de advertenties geplaatst in huis-aan-huis bladen (weekbladen) in de specifieke regio en via online advertenties.

Tijdens de inspraakprocedures worden fysieke informatiebijeenkomsten georganiseerd op (inter)nationaal, regionaal en lokaal niveau.

7.4 Wat gebeurt er met de uitkomsten van de participatie in de inspraakprocedure?

De uitkomsten van de participatie en inspraakprocedures worden zoveel als mogelijk meegenomen in de besluitvorming. Dat geldt voor zowel de inbreng vanuit de wettelijke inspraak als voor de inbreng die buiten de wettelijke inspraak wordt aangedragen. Voor de inspraakprocedures is de Rijksoverheid daarnaast verplicht om een reactienota op te stellen waarin wordt aangegeven of en hoe de reactie is verwerkt en waarom de inbreng wel of niet wordt overgenomen. Deze reactienota wordt ook gepubliceerd op de website van de procedure.

7.5 Samenvatting aanpak en middelen

Schaal-niveau	Communicatie	Participatie	Wettelijke inspraak
Internationaal	Website digitale bijeenkomsten	Contact met overheden	Afstemming via <i>Espoo Point of Contact</i>
Nationaal	Website Webinars en kennisclips Informatiebijeenkomsten	Dialogo a.d.h.v. publieke waarden Publieksonderzoek	Advertenties in nationale dagbladen en online Bijeenkomst(en)
Regionaal	Website Informatiebijeenkomsten	Dialogo over voorwaarden voor bouw centrale Publieksonderzoek	Advertenties in regionale dagbladen en online Bijeenkomst(en)
Lokaal	Website Informatiecentrum Kleinschalige gesprekken	Dialogo over voorwaarden voor bouw centrale Georganiseerde gesprekken of fysieke aanwezigheid en op termijn gelegenheid voor gesprek in informatiecentrum	Advertenties in huis-aan-huis bladen, online en via posters Kleinschalige gesprekken

8 Rol- en taakverdeling tussen overheden

Dit hoofdstuk gaat in op de vraag welke overheidsorganisatie (Rijksoverheid, provincie, gemeente) waarvoor verantwoordelijk is als het gaat om kennis en informatie, participatie, gesprek en een publieksonderzoek.

8.1 Rolverdeling voor participatie en communicatie

Kennis en informatievoorziening vormt het fundament voor de participatie, inspraak en uiteindelijke besluitvorming. De verantwoordelijkheid voor dit fundament ligt bij de Rijksoverheid. Dit betekent dat de Rijksoverheid verantwoordelijk is voor de website, webinars & kennisclips, het informatiecentrum en de organisatie van informatiebijeenkomsten. Op regionaal niveau kunnen gemeenten en provincies hier wel een bijdrage aan leveren. Dit kan zowel inhoudelijk of door gastheer te zijn van bijeenkomsten. De eindverantwoordelijkheid ligt echter bij het Rijk.

De verantwoordelijkheid voor organisatie van de participatie ligt bij de overheidslaag die ook verantwoordelijk is voor de te nemen besluiten. De regionale dialoog over de voorwaarden voor de mogelijke bouw van nieuwe centrales vindt, zoals toegezegd in de kamerbrief van 9 december 2022, plaats in samenwerking met provincie en gemeente.

8.2 Formele inspraak

Uitgangspunt bij de formele inspraak is dat het bevoegd gezag verantwoordelijk is voor de formele inspraakprocedures. Dit betekent dat het bevoegd gezag zorgt dat advertenties geplaatst worden, mensen reactie kunnen geven, informatiebijeenkomsten georganiseerd worden en reacties beantwoord worden.

8.3 Dubbelrol

De Rijksoverheid, gemeente en provincie hebben mogelijk een dubbelrol. Ze hebben zowel een verantwoordelijkheid, een eigen belang en vertegenwoordigen het belang van hun inwoners. Deze rollen/functionies kunnen conflicterend zijn.

Daarom wordt altijd expliciet gemaakt welke rol de Rijksoverheid, gemeenten en provincies hebben en wordt waar nodig gezorgd voor een functiescheiding. Bijvoorbeeld door tussen verschillende vertegenwoordigers van een organisatie een rol- en taakverdeling af te spreken.

8.4 Participatie- en communicatieplan gemeente en provincie

Gemeenten en provincies kunnen een eigen participatie- en communicatieplan maken. Dit plan gaat over de participatie en communicatie die zij, naast de activiteiten omschreven in dit plan, willen organiseren. Uitgangspunt hierbij is dat het plan dat lokaal/regionaal opgesteld wordt in lijn is met het plan van de Rijksoverheid (dit plan).

9 Verantwoording

Totstandkoming participatie- en communicatieplan

De basis voor dit participatie- en communicatieplan is het advies dat WB de Ruimte begin 2023 heeft opgesteld in opdracht van het ministerie van EZK, in nauw overleg met het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Voor de totstandkoming is een begeleidingscommissie samengesteld. De begeleidingscommissie bestond uit vertegenwoordigers van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat, het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, de Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming en de Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland.

Om input op te halen voor dit plan, hebben landelijke bijeenkomsten plaatsgevonden met maatschappelijke organisaties, bedrijven en medeoverheden. Verder hebben er gesprekken plaatsgevonden met de Provincie Zeeland, Zuid-Holland, gemeente Borsele, gemeente Rotterdam, Havenbedrijf Rotterdam en de gemeente Voorne aan Zee. Ook is een avond georganiseerd met jongeren(organisaties). Tot slot is de ervaring van WB de Ruimte op het gebied van omgevingsmanagement bij andere grote projecten (luchtvaart, kustwerk Katwijk, aanleg HSL etc.) gebruikt bij het opstellen van dit plan.

Deze brochure is een uitgave van:

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC Den Haag
Postbus 20401 | 2500 EK Den Haag

Mei 2023 | Publicatie-nr. 0523-081